

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ**

**VAI TRÒ CỦA NGƯỜI PHỤ NỮ THÁI TRONG
VIỆC XOÁ ĐÓI GIẢM NGHÈO TẠI HUYỆN
TAM ĐƯỜNG, TỈNH LAI CHÂU**

**Khóa luận tốt nghiệp cử nhân văn hóa
Ngành: Văn hóa dân tộc thiểu số**

Sinh viên thực hiện: HOÀNG THỊ THUẬN

Giảng viên hướng dẫn: PGS.TS HOÀNG LƯƠNG

HÀ NỘI - 2010

Lời cảm ơn

Để hoàn thành khóa luận, em đã nhận được rất nhiều sự giúp đỡ của các cá nhân, ban ngành đoàn thể. Qua đây em xin gửi lời cảm ơn sâu sắc nhất tới chính quyền địa phương và nhân dân huyện Tam Đường, Lai Châu, các cán bộ Sở Văn hóa – Thể thao & Du lịch tỉnh Lai Châu, các thầy cô giáo trong khoa Văn hóa dân tộc thiểu số và đặc biệt là PGS. TS Hoàng Lương – người trực tiếp hướng dẫn em hoàn tất khóa luận.

Một lần nữa em xin chân thành cảm ơn và mong sẽ tiếp tục nhận được nhiều sự giúp đỡ hơn nữa!

Hà Nội, tháng 5 năm 2010

SV

Hoàng Thị Thuận

Lời cam đoan

Họ và tên: Hoàng Thị Thuận

Lớp : VHDT 12 A

Khoa: Văn hóa dân tộc thiểu số

Trường Đại học Văn hóa Hà Nội

Tôi xin cam đoan khóa luận tốt nghiệp cử nhân văn hóa chuyên ngành khoa văn hóa dân tộc là bài viết của tôi. Tất cả những thông tin và số liệu trong bài đều đúng sự thật.

Sinh viên

Hoàng Thị Thuận

MỤC LỤC

Mở đầu	6
1. Lý do chọn đề tài.....	7
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.	6
3. Mục đích nghiên cứu.	9
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	9
5. Phương pháp nghiên cứu.	9
6. Đóng góp của khóa luận.....	10
7. Bố cục khóa luận.....	10
 Chương 1. Vài nét khái quát về người Thái ở huyện Tam Đường, tỉnh Lai Châu	11
1.1. Khái quát về huyện Tam Đường, tỉnh Lai Châu.	11
1.2. Người Thái ở huyện Tam Đường, tỉnh Lai Châu.....	13
1.3. Tiểu kết chương 1.....	23
 Chương 2. Công tác xóa đói giảm nghèo theo “ Chương trình mục tiêu Quốc gia về Xóa đói giảm nghèo” ở huyện Tam Đường, Lai Châu	25
2.1. Về tình hình đói nghèo của người Thái ở Tam Đường, Lai Châu tính đến năm 2003.....	25
2.2. Công tác xóa đói giảm nghèo theo Chương trình mục tiêu Quốc gia về Xóa đói giảm nghèo ở vùng người Thái, huyện Tam Đường giai đoạn 2004 – 2009.	39
2.3. Người Thái huyện Tam Đường đang từng bước làm giàu nhờ mô hình kinh tế VAC.	49
2.4. Việc quản lý và thúc đẩy phát triển kinh tế hộ gia đình ở huyện Tam Đường, Lai Châu.....	53
2.5. Chính quyền các cấp ở tỉnh Lai Châu ghi nhận những thành quả và nhân rộng mô hình phát triển kinh tế của phụ nữ Thái huyện Tam Đường ra toàn tỉnh.....	57
2.6. Tiểu kết chương 2.....	59

Chương 3. Vai trò của người phụ nữ Thái huyện Tam Đường, Lai Châu trong gia đình và xã hội	61
3.1. Người phụ nữ Thái với việc phát triển kinh tế, xóa đói giảm nghèo và nâng cao chất lượng cuộc sống.....	61
3.2. Nâng cao vai trò của người phụ nữ trong gia đình và ngoài xã hội.....	74
3.3. Tiểu kết chương 3.....	77
Kết luận.....	78
Danh mục tài liệu tham khảo.	80
Danh sách những người cung cấp thông tin, tư liệu.....	82

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Đây là một đề tài tương đối mới vẫn chưa được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm tìm hiểu, song tác dụng của nó đối với đời sống, đặc biệt là ở góc độ kinh tế của bà con các dân tộc thiểu số lại rất lớn nếu như các tài liệu nghiên cứu được ứng dụng rộng rãi.

Hiện nay, Việt Nam đã có nhiều bước nhảy vọt mạnh mẽ trong mọi mặt của đời sống xã hội, đã là một quốc gia xuất khẩu lúa gạo đứng thứ hai trên thế giới chỉ sau Thái Lan. Và cũng từ giữa thập kỷ 90 trở đi thì Việt Nam đã là một trong những nước đi tiên phong trên thế giới trong công cuộc chống đói nghèo nhờ đổi mới cơ chế quản lý kinh tế và sự hỗ trợ tích cực của cộng đồng quốc tế. Vì vậy mà chương trình quốc gia xóa đói giảm nghèo đã nhanh chóng làm thay đổi bộ mặt thôn quê và góp phần to lớn vào việc phát triển hoàn thiện con người. Tuy vậy, do nhiều nguyên nhân mà công cuộc xóa đói giảm nghèo ở Việt Nam còn nhiều hạn chế. Theo chuẩn mới số hộ nghèo vẫn chiếm 22%, và ở miền núi và vùng các dân tộc thiểu số thì con số này là 28,6%.

Hơn nữa trong giai đoạn toàn cầu đang chịu ảnh hưởng của cuộc khủng hoảng kinh tế vô cùng nghiêm trọng thì việc ổn định và phát triển kinh tế, đặc biệt là kinh tế trong từng hộ gia đình – tế bào của xã hội là quan trọng. Và trong công cuộc phát triển kinh tế, nâng cao đời sống gia đình này không thể không kể đến vai trò của người phụ nữ.

Ở Lai Châu, người Thái là dân tộc có số dân đông nhất, có nguồn gốc bản địa, có lịch sử và nền văn hóa lâu đời, đặc sắc. Trong công cuộc xóa đói giảm nghèo, người Thái ở Lai Châu đã có nhiều cố gắng và cũng đã gặt hái khá nhiều thành tựu để hướng tới và đạt tới một cuộc sống ấm no, hạnh phúc hơn. Ngoài ra, Tam Đường là một huyện tiếp nhận khá đông số hộ gia đình người Thái di dân tái định cư thủy điện Sơn La từ Mường Lay, Điện Biên

sang nên việc ổn định cuộc sống và phát triển kinh tế rất khó khăn với họ. Việc nghiên cứu có liên quan đến chương trình quốc gia về xóa đói giảm nghèo ở người Thái ở Lai Châu (cụ thể là người Thái ở huyện Tam Đường) là nhằm đánh giá xác thực, cả những mặt đã và chưa thực hiện được tạo cơ sở khoa học cho việc tiếp tục đề ra và hoàn thiện các chính sách xóa đói giảm nghèo đối với người Thái để đồng bào sớm ổn định cuộc sống, làm thay đổi bộ mặt kinh tế tại các bản, thôn và phát triển con người văn hóa, văn minh để sát cánh cùng các dân tộc anh em khác trong tỉnh, cũng như trong cả nước xây dựng địa phương mình thành tỉnh giàu mạnh góp phần vào công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước theo định hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa của Đảng và Nhà nước. Và từ xa xưa, lịch sử dân tộc Việt đã có rất nhiều tấm gương các nữ anh hùng dân tộc trong bảo vệ và xây dựng đất nước, ngày nay vai trò của người phụ nữ càng được khẳng định trên mọi lĩnh vực của cuộc sống.

Chính vì những lý do trên đây mà người viết đã chọn đề tài: “ Vai trò của người phụ nữ Thái trong việc xóa đói giảm nghèo tại huyện Tam Đường, tỉnh Lai Châu” làm khóa luận tốt nghiệp của mình.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Người Thái ở Việt Nam cũng như người Thái ở Lai Châu đã có nhiều học giả và nhà nghiên cứu tìm hiểu, nghiên cứu như: cuốn “ *Các dân tộc ít người ở Việt Nam(các tỉnh phía Bắc)*” do Viện Dân tộc học biên soạn, cuốn “ *Người Thái ở Tây Bắc Việt Nam*” do NXB VHDT phát hành, cuốn “ *Vấn đề phát triển văn hóa vùng cao phía Bắc*” của tác giả Trần Hữu Sơn, cuốn “ *Mấy vấn đề cơ bản về lịch sử kinh tế - xã hội cổ đại người Thái Tây Bắc Việt Nam*” của tác giả Cầm Trọng. Ngoài ra còn có cuốn “ *Lai Châu và các dân tộc ở Lai Châu*” của UBND Tỉnh Lai Châu và Tạp chí khoa học xã hội Việt Nam xuất bản. Các tác phẩm này chủ yếu đi sâu vào khía cạnh môi trường sống, lịch sử nhân văn và văn hóa truyền thống của người Thái chứ ít bàn đến vấn đề đói nghèo và vai trò của người phụ nữ ở khía cạnh kinh tế.

Còn vấn đề thực hiện các chương trình mục tiêu quốc gia về xóa đói giảm nghèo ở các dân tộc thiểu số cũng đã được nghiên cứu, tiêu biểu là các công trình sau:

- *Xóa đói giảm nghèo ở vùng dân tộc thiểu số nước ta hiện nay – thực trạng và giải pháp* của tác giả Hà Quế Lâm đã khái quát thực trạng đói nghèo ở vùng dân tộc thiểu số, các chương trình, dự án của Đảng và Nhà nước giúp cho các hộ nghèo đói ở nước ta thoát khỏi nghèo đói và cũng đưa ra những khuyến nghị về định hướng và giải pháp XDGN ở vùng DTTS.

- *Một số vấn đề giảm nghèo ở các dân tộc thiểu số Việt Nam* do Bùi Minh Đạo chủ biên đã tập trung phản ánh tình hình nghèo đói và các phương pháp giảm nghèo ở các DTTS Việt Nam, đã chỉ ra được những kinh nghiệm và kỹ năng nghiên cứu vấn đề giảm nghèo bằng các phương pháp khác nhau mà phương pháp đánh giá nông thôn có sự tham gia của người dân là phương pháp chính yếu.

- *Kỷ yếu hội thảo Xóa đói giảm nghèo – vấn đề và giải pháp ở vùng dân tộc thiểu số phía Bắc Việt Nam* do nhà xuất bản Nông nghiệp ấn hành giới thiệu 17 báo cáo đề cập đến các vấn đề: nhận thức về nghèo đói, chuẩn nghèo, đặc điểm nghèo đói các vùng dân tộc thiểu số ở Việt Nam nói chung và vùng núi phía Bắc nói riêng, giải pháp xóa đói giảm nghèo, vai trò của Chính phủ và các tổ chức trong nước và quốc tế trong XDGN ở các vùng DTTS.

Đối với vấn đề xóa đói giảm nghèo nói chung và của người Thái nói riêng tại tỉnh Lai Châu, có thể nói, đến nay mới chỉ được đề cập đến trong cuốn *Lắng nghe người nghèo nói* do nhà xuất bản Nông nghiệp công bố vào năm 2004 phản ánh cuộc sống của những người “đói kinh niên” ở các dân tộc: Kinh, Thái, Khơ mú, Hmông, Khơ me, Chăm, Ra glai thuộc các tỉnh Lai Châu, Sơn La, Hà Tĩnh, Ninh Thuận, tp Hồ Chí Minh, Trà Vinh và đưa ra một số khuyến nghị, giải pháp để giúp họ hòa nhập vào đời sống cộng đồng.

Như vậy, ở góc độ Dân tộc học thì vấn đề xóa đói giảm nghèo và vai trò của người phụ nữ Thái trong Xóa đói giảm nghèo ở tỉnh Lai Châu vẫn chưa được đề cập tới. Đây cũng là lí do để người viết chọn đề tài này làm khóa luận tốt nghiệp của mình.

3. Mục đích nghiên cứu

- Làm rõ thực trạng của việc thực hiện các chương trình xóa đói giảm nghèo ở vùng người Thái huyện Tam Đường, tỉnh Lai Châu và đánh giá đúng vai trò của người phụ nữ Thái trong xây dựng kinh tế gia đình và những đóng góp với cộng đồng trong công cuộc xóa đói giảm nghèo tại địa phương.

- Tạo cơ sở khoa học và cung cấp các tư liệu để các nhà quản lý và hoạch định chính sách các cấp tham khảo để bổ sung và hoàn thiện, đổi mới các chủ trương chính sách về chương trình XDGN ở vùng người Thái huyện Tam Đường, tỉnh Lai Châu, góp phần đẩy mạnh và nâng cao hiệu quả của công cuộc XDGN giúp đồng bào Thái ở huyện Tam Đường, tỉnh Lai Châu nhanh chóng thoát nghèo và vươn lên làm giàu chính đáng.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của khóa luận là các vấn đề liên quan đến việc thực hiện các chương trình quốc gia về XDGN ở vùng người Thái huyện Tam Đường, tỉnh Lai Châu, đặc biệt là vai trò của người phụ nữ - những điển hình tiên tiến trong công cuộc xóa đói nghèo tại đây.

Phạm vi nghiên cứu của khóa luận về mặt không gian là các xã: Thèn Xin, Bình Lư, Bản Bo và thị trấn Tam Đường. Về thời gian, khóa luận nghiên cứu các vấn đề nêu trên trong giai đoạn 2005 – 2009, giai đoạn khủng hoảng kinh tế toàn cầu.

5. Phương pháp nghiên cứu

Khóa luận dùng những phương pháp sau để tiến hành nghiên cứu:
Phương pháp nghiên cứu thư tịch: Đọc các văn bản nghị quyết, thông tư, nghị định về các chủ trương, chính sách xóa đói giảm nghèo của nước CHXHCN Việt Nam và các ban ngành có liên quan; kế thừa các kết quả nghiên cứu về

XĐGN, về người Thái đã được công bố ở Lai Châu để thu thập các thông tin, tư liệu cần thiết cho bài nghiên cứu.

Phương pháp chính để nghiên cứu về đói nghèo là phương pháp điền dã dân tộc học, trong đó nhấn mạnh phương pháp tham dự để nhìn nhận và hiểu sâu sắc thực tế hơn. Cụ thể trong bài viết này, nghiên cứu về đói nghèo và vai trò của phụ nữ Thái trong XĐGN. Những công cụ và thao tác sau đã được áp dụng: Quan sát, chụp ảnh, phỏng vấn sâu (các cán bộ các cấp, ngành và các gia đình người dân), phỏng vấn ngẫu nhiên. Những tư liệu sẽ được thu từ các cuộc thăm vấn, trao đổi với các đối tượng đói nghèo, các tấm gương về XĐGN, đặc biệt là những tấm gương phụ nữ sản xuất kinh tế giỏi, các cán bộ lãnh đạo xã, huyện, các ngành có liên quan ở địa bàn được chọn làm điểm nghiên cứu.

6. Đóng góp của khóa luận

Khóa luận góp phần vào việc nghiên cứu những vấn đề lý luận và thực tiễn về XĐGN trên bình diện Dân tộc học ở Lai Châu nói chung. Trong đó, khóa luận góp phần đánh giá đúng vai trò của người phụ nữ Thái trong đời sống gia đình cũng như ngoài xã hội. Như vậy, bài viết sẽ bổ sung thêm tư liệu về đời sống của người Thái ở Lai Châu và là tư liệu cho các cán bộ các ngành quản lý địa phương tham khảo, là cơ sở cho việc hoạch định các chương trình phát triển liên quan đến các dân tộc thiểu số, đặc biệt là đời sống vật chất của dân tộc Thái.

7. Bố cục khóa luận:

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo và phụ lục, nội dung chính của bài khóa luận được trình bày trong 3 chương sau:

Chương 1. Vài nét khái quát về người Thái ở huyện Tam Đường, tỉnh Lai Châu và thực trạng đói nghèo của họ.

Chương 2. Công tác xóa đói giảm nghèo theo “Chương trình mục tiêu quốc gia về xóa đói giảm nghèo” ở vùng người Thái ở huyện Tam Đường, Lai Châu.

Chương 3. Vai trò của người phụ nữ Thái huyện Tam Đường, Lai Châu trong gia đình và xã hội.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban chỉ đạo chương trình 135 huyện Tam Đường, *Báo cáo kết quả thực hiện chương trình 135 giai đoạn 2003 – 2005, 2006 – 2009*, bản đánh máy.
2. *Các dân tộc thiểu số Việt Nam thế kỉ XX (2001)*, Nxb CTQG, Hà Nội.
3. Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam , *Chương trình mục tiêu Quốc gia về giảm nghèo giai đoạn 2006 – 2010*, Hà Nội, 2005.
4. Chương trình mục tiêu Quốc gia xóa đói giảm nghèo và việc làm, Dự án đào tạo cán bộ làm công tác xóa đói giảm nghèo và cán bộ các xã nghèo, *Tài liệu tập huấn dành cho cán bộ công tác xóa đói giảm nghèo cấp tỉnh và huyện*, Nxb Lao động - xã hội, Hà Nội, 2001.
5. Bùi Minh Đạo (chủ biên), *Thực trạng đói nghèo và một số giải pháp giảm nghèo đối với các dân tộc thiểu số tại chỗ Tây Nguyên*, Nxb Khoa học – Xã hội, Hà Nội, 2005.
6. Đảng bộ tỉnh Lai Châu, Đảng bộ huyện Tam Đường, *Văn kiện Đại hội Đại biểu Đảng bộ huyện Tam Đường lần thứ XVII (nhiệm kỳ 2005 - 2010)*.
7. Hà Quế Lâm , *Xóa đói giảm nghèo ở vùng dân tộc thiểu số nước ta hiện nay*, Nxb CTQG, Hà Nội, 2002.
8. Lê Du Phong, Hoàng Hoa, *Kinh tế thị trường và sự phân hóa giàu nghèo ở vùng dân tộc thiểu số và miền núi phía Bắc nước ta hiện nay*, Nxb CTQG, Hà Nội, 1999.
9. Người Thái ở Tây Bắc Việt Nam, Nxb VHDT.
10. UBND Tỉnh Lai Châu, Tạp chí khoa học xã hội Việt Nam , *Lai Châu và các dân tộc ở Lai Châu*, 2005
11. UBND huyện Tam Đường, *Báo cáo thành tích của UBND huyện Tam Đường trong công tác thực hiện chương trình 135 của Chính phủ giai đoạn 2006 – 2008*, bản đánh máy.

12. UBND huyện Tam Đường, *Báo cáo tình hình thực hiện kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội năm 2009, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội 2010*, bản đánh máy.
13. Viện Dân tộc , *Kỷ yếu Hội thảo xóa đói giảm nghèo – vấn đề và giải pháp ở vùng dân tộc thiểu số*, Nxb Nông nghiệp, Hà Nội, 2004.
14. Viện Dân tộc, UB Dân tộc (2006), *Giải pháp cải thiện đời sống cho đồng bào các dân tộc thiểu số*, Nxb CTQG.
15. Viện Dân tộc học , *Các dân tộc ít người ở Việt Nam (các tỉnh phía Bắc)*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội, 1978.
16. Viện Kinh tế học – Action Aid Việt Nam, *Lắng nghe người nghèo nói*, Nxb Nông nghiệp, Hà Nội, 2004.